

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏԻՎՈՒԹՅԱՆԻ

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԲԱՅՈՒՄ 1878 ԱՄԻՆ

Ն.Բ.ՏՈՒՐ.

16 ՓԵՏՐՎԱՐ 1879

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Մ. Կ. ՍԱՐԲԵԱՆ

1879

ՄԱՅՐ ԴԻԻԱՆ

Ստեփան փաշա Ասլանեան	Ա. Ատենուոյեան
Տիգրան Էֆէնտի Կուսուֆեան	Բ. »
Մկրտիչ Էֆէնտի Մելիքեան	Ա. Ատենուոյեան
Աստվ՛ էֆէնտի Տէրոյեան	Բ. »

ՉԵՌՆՀԱՍՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Մատթէոս Եպիսկոպոս Իզմիրլեան	Ատենուոյեան
Ներսէս փարպազեա Ասլանեան	
Սենեքերիմ էֆէնտի Մանուկեան	

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-պէ	Ատենուոյեան
Գէորգ էֆէնտի Ապտուլլահ	
Գէորգ էֆէնտի Աթիմարաճեան	

ԿԱՂՈՒԱՅՈՅ ԴԻԻԱՆ

Յովհաննէս էֆէնտի Կասեան	Ատենուոյեան
Մինաս էֆէնտի Գարամաճեան	
Պողոս էֆէնտի Ժամակոչեան	

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Կարապետ էֆէնտի Շահապոզեան	Ատենուոյեան
Յարութիւն էֆէնտի Մէրէէմ-Գուլի	
Ստեփան էֆէնտի Փափազեան	

ՀԱՄԱՐԱԿԱՂՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ասարել էֆէնտի Աթուօն-Տիւրքի	Ատենուոյեան
Մատթէոս էֆէնտի Ալիբաճեան	
Յակոբ էֆէնտի Աշահ	

ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Կարապետ Եպիսկոպոս Սերոփեան	Ատենուոյեան
Սահակ Ապրօ էֆէնտի	

ՆԱԽԱՉԵՌՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Յովհաննէս էֆէնտի Պոյաճեան	Ատենուոյեան
Մկրտիչ էֆէնտի Կասեան	
Տորթօր Փէշտիմալճեան էֆէնտի	

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Յարութիւն էֆէնտի Նորատունիեան	Ատենուոյեան
Աստվ՛ էֆէնտի Տէրոյեան	

ԲԱՅՈՒՄ 1878 ԱՄԻՆ

ՆԻՍ ՃԸ.

16 ՓԵՏՐՎԱՐ 1879

ՆԱԽԱԳԱՀ. — Տ. Խորէն Ա.քրեպոս. Նար-Պէյ (առժամեայ կարգեալ)
 ԱՏԵՆԱՊԵՏ. — Ստեփան փաշա Ասլանեան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ

ՋԵՂՈՐՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ

1. Խորէն Ա.քրե. Նար Պէյ
2. Կարապետ Եպազ. Սերոփեան Բ. 3
3. Մատթէոս ,, Իզմիրլեան
4. Ամբրոսիոս Վ. Ուորթնանց Բ. Պ
5. Գարեգին ,, Թաթարեան
6. Խորէն ,, Կիւրոյեանց Բ. Պ
7. Հմայեազ ,, Դիմարաճեան Բ.
8. Յովհաննէս ,, Փափազեան Բ.
9. Ներսէս ,, Ասլանեան
- 10 Պողոս ,, Խոլտաճեան
11. Արիտաակէզ Ք. Մամբրէեան Բ. 4
12. Գէորգ ,, Արժրուի
13. Գրիգոր ,, Աճէմեան Բ.
14. Խորէն ,, Փէշտիմալճեան
15. Յարութիւն ,, Սերոփեան
16. Յովհաննէս ,, Մկրեան Բ. Պ
17. Սուքիաս ,, Ստեփանեան Բ. 3
18. Սահակ ,, Տ. Սարգսեան
- 19.
- 20.

ԵՆՈՒՐԱԿԱՆՔ

(Պ. Վիճակ)

Զուճապիտ , Կլեոփ փաշա
 և Զուճապիտի դուրս

21. Գրիգոր Պէշտիմալճեան Բ. Պ
 22. Գէորգ Ստիմարաճեան
- Բ. Բացակայութիւն առաջին :
 Բ. 2 Բացակայութիւն երկրորդ :
 Բ. Պ Բացակայ բանաւոր պատճառ :

23. Խաչիկ Մանկասարեան Բ. Պ
24. Կարապետ Ազարզմաճեան Բ. Պ
25. Համբարձում Մազպուլեան
26. Մինաս Գարամաճեան
27. Յովհաննէս Պոյաճեան
28. Ն. Մէզպուրեան Տորթօր Բ. Պ
29. Պողոս Պատնասեան
30. Սարգիս Ազարէկեան
31. Սահակ Ապրօ Բ. Պ
32. Սենեքերիմ Մանուկեան
33. Փէշտիմալճեան Տորթօր Բ. 4
34. Բարթոլոմէոս Գիւրջիպալեան
35. Աստվ՛ Տէրոյեանց
36. Գէորգ Ապրտուլլահեան Բ. Պ
- 37.

(Բ. Վիճակ)

Պէշտիմալճեան

38. Անդրանիկ Կրիկեան Բ. 8
39. Ալիքան Սորատաճեան Բ.
40. Բարսեղ Հայաճեան Բ.

Ելևիգափու

41. Մկրտիչ Քիւրճիքեան Բ.
42. Սեպուհ Մաշտուսեան
- 43.
- 44.

Խուսկիտար Ս. Խուլ

45. Արմեն Ֆլիկեան
46. Ստեփան Ասլանեան
- 47.
- 48.

Խուսկիտար Ս. Կարապետ

49. Մէրսան Պաճէլքափուլեան
50. Պողոս Թորոզեան Բ.
51. Նիկողոս Ալաճաճեան
52. Տրդատ Փափազեան

(Գ. Վիճակ)

Բեկաս և

Գասըմ փաշա

53. Արիկ Ռեճեան
54. Գրիգոր Ալիբէլեան
55. Մարտիրոս Յ. Տիլեան Բ.
56. Մկրտիչ Մամիկոնեան Բ.
57. Նշան Գազազեան Բ.
58. Ստեփան Խեղիբեան Բ.
59. Տեւեմար Մ. Էքալճեան Բ.
60. Յարութիւն Նորատունիեան
- 61.
- 62.

Միշադիդ

63. Յակոբ Նորատունիեան
64. Տիգրան Կուսուֆեան
65. Պողոս Երբողեան
66. Մկրտիչ Նորիկեան Բ.
67. Մկրտիչ Գազաճեան

Պէյքօզ և Ղալաքիս

68. Յ. Մէրէէմ-Գուլի

(Գ. Վիճակ)

Ղուղղունճուք և Իճատիէ

69. Յովհաննէս Կասեան
70. Ստեփան Պէշտիմալճեան Բ.

71. Կարապետ Շահապետեան	բ. 3
72. Մկրտչ Մուրադեան	բ. 2
Նարդարապետ	
73. Յակոբ Եղիշեան	
Ենիմանալի Սամարիոյ	
74. Պարոտ Մկրտչեան	
Թօփղապետ	
75. Յովհաննէս Մարգարեան	
Էյուպ Ս. Էղիս և Ս. Աստուածատի	
76. Գարեգին Յ. Մելիքեան	
Գորոտ շիշմի	
77. Աստիա Ինխոստանեան	
Հիսար և Պոյսնի գիւղ	
78.	
Նոր գիւղ և Սրէնիս	
79. Ղազար Հոգեան	բ. 2
Պարտա	
80. Մկրտչ Գ. Կսեան	բ. Պ
81. Յովհաննէս Կրնիկեան	
82.	
Քարակիւղի	
83. Յարութիւն Զեմբրեան	բ. 3
84.	
(Կ. Վիմալ)	
Սամարիս	
85. Ալիքսան Պելիքեան	
86. Էղիշապետ Մելիքեան	բ. Պ
87. Մնատ Ճաֆնապեան	
88. Յակոբ Ամասեան	
89. Նազարէթ Շահապետեան	բ. Պ
90. Յարութիւն Թիւլեան	բ.
91. Յակոբ Աւուակ	բ. 2
92.	
93.	
94.	
Խասաղիոյ	
95. Աստիա Ալիքսան Տիւրք	
96. Ուլիքսան Պելիքեան	
97. Սարգիս Աբրահամեան	
98.	
99.	
100.	

ԳԱԻԱՌԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ	
Կարին	
101.	
Քէօքանեան	
102. Մ. Փափազեան Տորթօր	
Անդրիանապոլիս	
103.	
Նիկոմիդիս	
104. Կարապետ Ս. Իսթրեան	
Այն	
105. Պարոտ Միսաքեան	
Հարանիսար	
106.	
Արարիկ	
107. Կարապետ Խաչիկեան	
Բաղիշ	
108.	
Պրոտա	
109. Քրիստոստոր Ղազարեան	
Էրդիկիս	
110.	
Ամասիս	
111. Համբարձում Ալեանեան	
Բարտ	
112. Յովհաննէս Աղնու որեան	բ.
Էրեւիս	
113. Յակոբ Իսթրեան	
Մանգրիս	
114.	
Հանըն	
115.	
Էրզնկա և Բարեղ	
116.	
Թ. քիւրտաղ	
117. Տիգրան Գ. Սիմեանեան	
Կեսարիս	
118. Գէորգ Գըլբեան	
Խարբերդ	
119.	
Պարթևանք	
120.	

Մու	
121. Սահփան Փափազեան	
Տիվրիկ	
122. Նշան Գարազալ	
Զէյթուն և Մարաշ	
123.	
Տրասիզօն	
124. Տիգրան Տ. Ներսիսեան	բ.
Պարտա	
125. Մելքոն Իսկանդրեան	
Տիգրանակերտ	
126. Միլթան Զօրանեան	
Վան	
127.	
Արարանք	
128.	
Հալեպ և Այնթապ	
129.	
Սերաստիս	
130. Մկրտչ Յ. Մելիքեան	
Ռուսնոյս	
131.	
Կարտ	
132. Աբրահամ Յ. Այվազեան	բ.
Զեմբրեան	
133. Համբարձում Սարգիսեան	
Գարաաիս	
134.	
Ստանա	
135.	
Սըղիոյ	
136. Մատթէոս Ալիքսանեան	բ.
Էօզրատ	
137. Լօղօֆէթ Պալեօզեան	
Մարտիս	
138. Գէորգ Վարդանեան	բ.
Իզմիր	
139. Պապի Պապեան	բ.
Էգիպտոս	
140.	

Օ Ր Ա Կ Ա Ր Գ

Երազիր Հայկական Խնդրոյ
Ի դիմաց Խորհրդարանական Յանձնախմբին

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ի բացակայութեան Ա. Պատրիարք Հօր, Տ. Խորէն Նար—Պէյ Սրբազանի առժամեաց Նախագահութեամբ Ատեանք բացուեցաւ ժամը 7 1/2 ին ի ներկայութեան 38 երեսփոխանաց, որոց վերջին թիւը յանգեցաւ 60 ի :

Բնդունելութիւն ևսխընքաց փի. Երազիր Ստեփանուրեան քընքաց մասին

Ատեանապետ իրաւան յայտարարելով որ վերջին նիստին դռնբաց մասին ատենագրութիւնը հրատարակուած է և դռնիմակ մասինը առ այժմ ձեռագիր պիտի մնայ, հրատարակեալ

երեսփոխաններն ի դիտողութիւն նոյն հրատարակեալ մասին խմբագրութեան վրայ, և տեսնելով որ դիտողութիւն ընող չկայ, անմիջապէս բուէի ենթարկեց, զոր Ժողովն Ընդունեց միաձայնութեամբ :

Բացակայութիւնք

- Ս.գգային երեսփոխաններէն՝
- Նորիկեան Մկրտչ Էֆ.
- Շահապետ Նազարէթ »
- Պէրսիլեան Գրիգոր »
- Տորթօր Մէգալուրեան »

անձնական տիրութեան սրտձառաւ բացակայութիւնն յայտնած ըլլալով, օրինաւոր բացակայ նշանակուեցան ներկայութեան տու մարին մէջ :

Յ.

Պատուարար իրիսկեան Յ. Լ. Ֆ. Ի

Ատենապետ Փաշան ծանուցանելով ժողովին թէ Ազգային երեսփոխաններէն Իւթիւնեան Յակոբ Լեւոնտի զիտողագիր մ'ուղղած է, որ թէև նախորդ նիստին մէջ վաւերացած վերջընթեր նիստի ատենագրութեան կը վերաբերի, սակայն ընթերցման արժանի է, կարգաց զայն :

Վսեմափայլ Ատենապետ փաշա Ազգային ժողովոյ,

Անցեալ նստին երրորդ Դիւանին կողմանէ հարցուեցաւ ժ. 2. նստի ատենագրութեան վաւերացման, մասին զիտողութիւն ըրի թէ՛ ատենագրութիւնը նոյն պահուն ստացած լինելովս չէի կրցած ընթեռնուլ, որպէս զի եթէ անոր մէջ ըլլալու կամ չըլլալու կէտ մը կար, ըստ այնմ՝ կարենայի իմ գիտակցութեան քուէս տալ. բայց իմ այս զիտողութեանս ուշ չգրուելով՝ երեսփոխանաց ոմանց կողմանէ վաւերացման առաջարկութիւնը յառաջ անցաւ և ժ. 2. նստի ատենագրութիւնը վաւերացուեցաւ. Ես այդ կանոնական զիտողութիւնը չէ որ այժմ կ'յուզեմ որուն համար իրաւունք ալ ունիմ ըստ ներքին կանոնագրութեան, որ կտրամագրէ թէ՛ 24 ժամ յառաջ չյանձնուած ատենագրութիւն մը անվաւերանալի ճանաչելու է, այլ այն խօսքը կ'յուզեմ որ յանուն Իւթիւնեան կարապետ Էֆէնտի սրճանագրուած է յերես 358 առաջին սիւնակ, որն որ բուն իմ խօսքս

է. եթէ ատենագրութիւնը որ յառաջ իւրաքանչիւր երեսփոխանաց ձեռքը հասած ըլլար, ի հարկէ Իւթիւնեան կարապետ Էֆէնտին ալ զիտողութիւն պիտի ընէր իւր չըսած խօսքը տպագրութեան մէջ իրեն վերագրուած ըլլալուն : Հետևաբար նախ պէտք է որ ուղղութայն խօսքը փոխանակ կարապետ Իւթիւնեանի Յակոբ Իւթիւնեան ընելով և սա ևս կ'յաւելում թէ՛ ատենագրութեանց զիտողութիւնը որ հարկաւոր է, պէտք չէ որ հապճեպով ըլլայ, զի վերջը արդիւնքը չկրնար պատասխանել ջանից և ծախուց :

Ազգային երեսփոխան ՅԱԿՈԲ ԻԹԻՒՆԵԱՆ

1879 փետր. 15

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ինչպէս կը տեսնէք, Իւթիւնեան Յակոբ Լ. Ֆ. զիտողութիւն կընէ թէ իր ըսած մէկ խօսքն ուրիշի մ'անուան վերագրուած է : Այս այն ատենագրութեան կը վերաբերի, որուն համար անցեալ նիստին ըսուեցաւ, ինչպէս կը յիշէք, թէ մէջը տպագրական սխալներ սպրդուած են, և Դիւանին պատասխան տրուեցաւ թէ՛ աճապարանքի արդիւնք են : Այս տեսութեամբ Իւթիւնեան Յ. Լ. Ֆ. իրաւունք չունի բողոք բռնադրու. սակայն եթէ ժողովը համաթիւն կուտայ, կանցունենք իւր զիտողագիրն այսօրուան ատենագրութեան մէջ, որով իր խօսքն ուրիշի անուամբ արձանագրուած ըլլալու սրտաւն ալ ուղղուած կըլլայ և միջադէպը կը գոցուի :

Ժողովը հաւանեցաւ յիշեալ զիտողագիրն արձանագրել և անցնելու :

Ճ.

Յայտարար Քաղ. ժողովոյ Ազգ. վարչութեան

Ազգային վարչութեան Քաղ. ժողովն մատուցեալ յետագայ յայտագիրը կարգացուեցաւ :

Վսեմաշուք Ատենապետ փաշա Ազգային ժողովոյ,

Ազգային վարչութեան Քաղ. ժողովը նկատելով որ Պատրիարքարանի ընթացիկ գործերէն անոնք որ Բ. Դրան և ուրիշ պաշտօնատանց և կուսակալութեանց հետ յարաբերութեան կը վերաբերին, ինչպէս են Բ. Դրան մատուցանելի թագրիւններ, ազգային վաղըֆներու կտրուածագրեր, գաւառական կառավարութեանց ուղղելի հեռագրեր և յանձնարարականներ, Բ. Դրնէն եկած գրութեանց պատասխաններ, ամուսնական և այլ խնդրոց վճռագրեր, եպիսկոպոսական վկայականներ, չըջարեւականներ և վաւերացումներ, որք անպատճառ պէտք ունին պատրիարքական ստորագրութեամբ և պաշտօնական կնքով կնքուելու. Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն իր հրաժարման պատճառաւ չուզէր ստորագրել և կնքել և նկատելով որ թէև ներքին յարաբերութեանց վերաբերեալ պաշտօնագրերը խորհրդական Սրբազանի կողմէ ստորագրուելով այս կարգի խնդիրներն ետ չեն մնար, սակայն արտաքին յարաբերութեանց վերաբերեալներն խորհրդական Սրբազանի կողմէ ստորագրել կամ կնքել կարելի չըլլալով երեսի վրայ կ'մնան, և Քաղ. ժողովն անկարող կը գտնուի այս վիճակին դարման մը հայթայթել :

հարկ դատեց իրաց վիճակը բերել ի ծանօթումն Ազգ. ժողովոյդ, և առաջարկել որ այս կէտին ստիպողութիւն տալով՝ չնորհ ընէ ժամ յառաջ զարժանըն տնօրինել և պէտք եղած հրահանգը հաղորդել Քաղ. ժողովոյ :

15 փետր. 1879 Մնամք Ի դիմաց Քաղ. ժողովոյ Ատենապետ Ա. ԱԼԹՈՒՆ ՏԻՐԻՐԻ Գ. ՍՏԻՄԱՐԱՃԵԱՆ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ինչպէս կը տեսնէք, ամենակարևոր խնդիր մ'է այս զոր առանց լուծելու չենք կրնար անցնիլ : Խնդիրը խիստ մեկին և յստակ յայտագրուած ըլլալով, բացատրութեան կարօտութիւն չունի. միայն կէտ մը կայ, որ զանց անուած կը տեսնեմ. այն է խնդրոյն վրայ վարչութեան կարծիքը որ չէ յայտնուած. ըսել է խնդիրը խակ կերպով եկած է մեզ. այսու հանդերձ՝ քանի որ ստիպողութիւն կը խնդրուի, ժողովին ուշադրութիւնը կը հրատարակեմ անոր վրայ :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Գ. ԷՖ. — Սնցեալ նիստին զիտողութիւն եղաւ որ Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարմանը կապակցութիւն ունի այս օրուան վիճաբանելի խնդրոյն հետ. ուստի մասնաւորապէս զբողոքու հարկ չկայ. մանաւանդ որ խնդիրը բերողը դարմանն ալ մտտեղ չէ ցուցուցէր :

ՍՏԻՄԱՐԱՃԵԱՆ Գ. ԷՖ. — [Ատենապետ Քաղ. ժողովոյ] Պատրիարքի ներկայութեան հարկը կը ցուցնէ Քաղ. ժողովը. ուրիշ բան մը չկրնար ըսել. բայց եթէ Ս. Պատրիարքը կարենայ շարունակել, Քաղ. ժողովը գոհ կըլլայ : Ուստի Ազգային ժողովոյ կը մնայ դարմանը ցոյց տալ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Միթէ Քաղաքական ժողովն ըսել կուզէ թէ անպատճառ Ս. Պատրիարքն պէտք է գայ ազգային գործոց

դրո՞ւր կենայ, ապա թէ ոչ չենք կրնար մեր պաշտօնը վարել :

ՍՏԻՄԱՐԱՃԵԱՆ Գ. ԷՑ. — Ոչ, այդ Ը. սել չէ մեր նպատակը :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Բայց ամեն բանէ առաջ պէ՛տք է տեսնենք թէ Վարչութեան խնդրած ստիպողութիւնը կընդունե՞՞ ժողովն :

ՔԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՑ. — Եթէ Ս. Պատրիարք Հօր հրատարման խնդիրն է որ ուշադրութեան առնելու համար ստիպողութեան ենթարկել կուզուի, կարծեմ թէ մեր հակասութեան մէջ կիյնանք այդ խնդիրը վերադարձնելու անհրաժեշտ անելով :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Դուք դէ՞մ էք դիտողութեան. արդեօք թեր կեցող կա՞յ :

(Վայրկեան մը լռութենէ ետև)

Եթէ չկայ, ես սիրտի թեր կանգնիմ, և Վարչութեան հետ ստիպողութիւն խնդրեմ, վասն զի եթէ պատրիարքական պաշտօնավարութեան մերենայն դադարի, ի՞նչ օգուտ ունի խնդիրներու լուծում առլ. կրնայ առարկուիլ թէ մեր Հայկական խնդրով պիտի դրազխմք, այսօր անոր համար գումարուած ենք. ստիպողութեան պատրաստակաւ ժամանակնիս ուրիշ խնդրոց չգտնենք, բայց եթէ Պատրիարքի գործելուն ճար մը չգտնենք, Հայկական խնդիրն, զոր պիտի որոշենք, ո՞վ պիտի գործադրէ :

ՔԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՑ. — Ես կը կարծեմ թէ Ս. Պատրիարքը Բ. Դրան առջև ալ հակասական դրկց մէջ ձգած կըլլանք, եթէ Քաղաքական ժողովոյ բերած խնդրոյն ստիպողութիւն տալով որ և է անօրէնութիւն մընենք առանց ազգային խնդրոյ լուծմանն սպասելու :

Գարով Ազգային խնդրոյն, որ արդէն այս նիստին Օրակարգն է, ինչպէս յայտնի է, Խառն ժողովոյ կողմէն Մեծ Եւրպագոսին ներ-

կայացող ստիպողութեան բերած տեղեկագրին վրայ ժողովս իւր ուշադրութեանն աւզով հարեցնելու կրնայ որ և հարկաւոր այս մասին անյարազ անօրէնութիւն մը պիտի ընէ : Ուստի ինչպէս որ Խառն ժողովը մինչև ցարդ կը գործէր, դարձեալ կրնայ պէտք եղածն ի գործ դնել Բ. Դրան հարկ եղած թաղարկները իր կերովը ներկայացնելով, որով խնդիրն այսպէս կը վերջանայ, և մեր ու Ս. Պատրիարքն ալ հակասութեան մէջ չենք կիյնար : Հետեւաբար Քաղ. ժողովոյ բերած խնդրոյն ստիպողութիւն տալ հարկ չեմ տեսներ :

ՄԵԼԻՔԵԱՆ Գ. ԷՑ. — Քախմակական էֆէնտի ինքն ալ իր յայտարարութեան արդարական ժողովոյ բերած խնդրոյն կարևորութիւնը կը շօշափէ, և սակայն մինչդեռ ստիպողութիւնը ընդունուելու կամ չընդունուելու կէտին վրայ ենք, կեղծ խնդրոյն մէջ կը նետուի և դարման կառավարիչ : Իրաւ է որ Ս. Պատրիարքը հակասութեան մէջ կիյնայ եթէ հրատարական տալովն հանդերձ երկէ պատրիարքական զիրեր ստորագրէ : Բայց խնդիրն առ այժմ այս չէ. նախ ստիպողութիւն տալ պէ՞տք է թէ ոչ, այս որոշենք և յետոյ խօսինք դարմանին վրայ :

ՔԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՑ. — Խօսք կուզեմ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Խօսք տալէ առաջ ժողովին դիտել կուտամ միջանկեալ խնդրոց մասին Կանոնադրութեան մէկ արամադրութիւնն, որ չներէր թեր ու դէ՞մ մէկմէկ անգամէ աւելի խօսիլ :

Արդէն երկու կողմէն խօսուեցան, և Քախմակական էֆէ. երկու անգամ խօսեցաւ. երրորդ անգամ խօսք տալու համար պէտք է ժողովոյն կամայը դիմեմ :

Արդեօք կուզէ՞ ժողովն կրկին լսել Քախմակական էֆէնտին :

[Քննարկներ]

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Գ. ԷՑ. — Քաղ. ժողովոյ բերած խնդրոյն ստիպողութիւն տալու մեր բուն Օրակարգն եղած խնդրոյն ստիպողութիւն տալ ըսել է. եթէ Օրակարգին խնդիրը չյուզենք, միւսը յուզելն աւելորդ է :

ՔԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՑ. — Ես ալ զայդ սիրտի բռնի Մէլիքեան էֆէնտիի պատասխանելու համար :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ես չեմ ուզեր ժողովոյ կամքին դէմ կենալ. բայց պէտք է որ ժողովն որոշակի իր կամքը յայտնէ :

Ուստի նախ քուէի կը դնեմ. միթէ ժողովը կուզէ՞ ստիպողութեան մասին սկսուած վիճարանութիւնը շարունակել, թէ ոչ բաւական կը համարի այսքանը և կուզէ քուէարկութեան անցնիլ :

Ժողովը միաձայն քուէով բուսական համարեց և փակեց ստիպողութեան վիճարանութիւնը :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Երկրորդ քուէի կը դնեմ. միթէ ժողովը կուզէ՞ խնդրոյն ծանրախնդիրութիւն ունենալը նկատելով ստիպողութիւն տալ և անմիջապէս վիճարանութիւն բանալ անոր վրայ : Ով որ կընդունի այս ստիպողութիւնը, ձեռքը վեր վերցնել շնորհ ընէ :

11 ձեռք ամբարձան, իսկ հակախորձին 10 ձեռք : Հետեւայն ժողովը 10 ի դէմ 11 քուէով ՈՐՈՇԵՑ ստիպողութիւն տալ Քաղաքական խնդրոյն բական ժողովոյ խնդրոյն :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Հիմա վարրիկ բացատրութիւն մը կը սրարտիմ ձեզ տալ վիճարանական դիրքին վրայ :

Պէտք չէ կարծել որ այս խնդիրն՝ որու վիճարանութեանը սիրտի ձեռնարկներ, յարակցութիւն չունի այն խնդրոյն հետ, զոր Երրորդայնի Քաղաքական Միջնորդներ և մեր Հայկական խնդիր անուանած եմք, բայց պէտք չէ կարծել նաև որ այն աստիճան սերտ կապակ-

ցութիւն ունի անոր հետ որ մին շուծուած միւսը չկրնար լուծուիլ : Անչուսա Հայկական խնդրոյն վիճարանութեան մէջ այնպիսի կէտերու սիրտի հանդիպինք որ Պատրիարքի հրատարման խնդիրը կը շօշափէ. բայց թէև որոշենք լուծենք Հայկական խնդիրը, սակայն պատրիարքական պաշտօնավարութեան խնդիրը կատարելուպէս պարզած սիրտի չըլլանք. զի նոյն սրտմամբ կուսակալաց երթալիք յանձնարարականներ և հեռագիրները չեն ստորագրուիր, վաղըֆի վկայականները չեն կըրուիր : Չիտէք որ տակէ առաջ Ս. Պատրիարքէն խնդրեցինք որ իր հրատարման հանդերձ Ազգին գործոցը վրայէն իր խնամքը չպակտեցնէ, բայց անկարելի եղաւ իրեն ընդունել տալ պատրիարքական պաշտօնի վերաբերեալ սանն գործերը անօրինել ըստ առաջնոյն. ինչպէս որ անցեալ անգամ իմ կարգացած այն նամակէն, զոր ինձ ուղղելու պատիւ բրած էր, տեղեկացար թէ անդրդուելի մնացած է իր հրատարման դիրքին մէջ Բ. Դրան տուէ :

Խնդիրն հիմա ոչ թէ Նորին Սրբազնութեան հրատարականը յետս կուցել տալու վրայ է. այլ Պատրիարքական իշխանութիւնը գործադրուելուն վրայ :

Ահա այս կէտին վրայ կը բանամ վիճարանութիւնը :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԵՊՍ. ՆԱՐ-ՊԵՏ. — Արդեօք կրօն. ժողովը ձայն չունի՞ այս մասին. կը փոփոքէի անոր ալ կարծիքը դիմաւոր այս խնդրոյն վրայ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ծնորհակալ կըլլանք, եթէ կրօն ժողովը ալ յայտնէ իր կարծիքը :

ՔԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՑ. — Պէտք է հարցուի կրօն. ժողովին թէ արդեօք ինք ալ համամիտ է Քաղ. ժողովոյ բերած յայտարարին :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Մեր չենք հարցուներ. բայց եթէ կրօն. ժողովը տակաւին

ԵՆՈՒՍՈՒՑԵԱՆ Տ. ԷՑ. — Ես կարգս խո-
րէն Սրբազանին կուսում . նա հարցում մը
ըրաւ Քաղ . Ժողովին և սրատասխանն ստա-
նալէ ետեւ իր Եզրակացութիւնը չըրաւ . եթէ
ընէր , թերեւ հորի չմնար ինձ խօսիլ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Սրբազան , Երու-
ստֆեան էֆէնտին իր կարգը ձեզ կուսայ .
կուղէ՞ք խօսիլ :

Տ. ԽՈՐԷՆ ՍԲՋՆ . ՆԱՐ-ՊԵՏ . — Ինձ այն-
պէս կը թուի որ եթէ Ժողովս որեւէ վճիռ մը
տայ և զայն իրր առաջարկութիւն ներկայ է Ս .
Պատրիարքին , քաղաքագիտական ընթացք
մը բռնած չըլլար : Այսին զի Ս . Պատրիար-
քը կարեւոր պատճառներ ունի իր հրաժարման
մասին , ինչպէս որ ամենա ալ գիտենք . ին-
չո՞ւ ուրեմն մեր ստիպենք զինքն՝ որ կամ
խաղաղ հրաժարի և կամ շարունակէ իր սալ-
տօնը . երկուքն ալ մնաստար են Ազգին
շահուցը համար : Երբ տեսնէ Նորին Սրբազ-
նութիւնն որ գործն ստիպողութիւն առած է
Ժողովիս կողմէ , կամ այն է որ խաղաղ պի-
տի հրաժարի և կամ իր քաղաքական ընթաց-
քը պիտի վստիկ մեր ճնշման ներքեւ իր սալ-
տօնակարութեան թեքը նորէն ձեռք առնուլ
ստիպուելով : Ասոնց երկուքն ալ ոչ օգտա-
կար ընթացք է : Միւս կողմէ իմ հարցմանս
վրայ Քաղ . Ժողովին տրուած պատասխանին
նայելով , որչափ որ ինքն իրաց այս վիճակն
ուշադրութեան առնելով ստիպողութիւն տալ
հարկ դատեր է , կրօն . Ժողովոյ կարծիքը չէ
առած . ըսել է որ Արչունթիւնն ամբողջ չէ
խորհրդակցած , մէկ մասը միայն ստիպողու-
թիւն տեսած է , խի միւս մասը տակախ չէ
զգացած զայն : Ռեբեմն թողունք որ երկու
ժողով խորհրդակցին , և երբ իրենք համոզ-
ուին կատարելապէս և դոն միտտեղ զմեզ ալ
համոզեն , այն ատեն մեր ալ բանակցութեան
մասենք Ս . Պատրիարքին հետ . Արչու-
թեան երկու Ժողովները խորհրդակցելու ա-
տենինն բնակարար Պատրիարքին հետ ալ
պիտի բանակցին իրեւ սրղի ընդ հօր և ներկայ

ընթացքին մնասնելը զգացնելով սիտի յօշո-
ղին թերեւ գործնական ճամբայ մը գտնել :
Ինչո՞ւ ուրեմն այս լարջ եղանակը թողալ
մեր առանց Նորին Սրբազնութեան բուն զի-
տաւորութեանը լաւ մը թախտնցած ըլլալու
եղնենք այնպիսի որոշում մ'ընենք , որ գուցէ
օգտակար չըլլայ Ազգին շահուցը : Պատրիար-
քի առաջարկութիւնս այս է . վերադարձնել
այս խնդիրը Արչութեան խառն Ժողովին .
երկու Ժողով մէկտեղ քննեն և եթէ համա-
զում մը գոյացնեն ուղղակի Պատրիարքին
հետ ալ բանակցին և ինչ սր պէտք է ի գործ
դնեն :

ՊԱՌՆԱՍԵԱՆ Պ. ԷՑ. — Խնդրոյն հիմա-
նը վրայ , այն է Ս . Պատրիարք Հօր հրոժա-
րականին վրայ վիճարանելու պատրաստուած
չենք . և որովհետեւ ինչպէս ըսուեցաւ , Քա-
ղաքական Ժողովը կրօնականին հետ խորհրդ-
դակցած չըլլալով այս խնդիրը հոս բերած է .
յիշենք զայն խառն Ժողովին , թող նա առ-
ժամանակեայ անօրէնութիւն մ'ընէ , և մեր
անցնինք մեր Օրակարգի խնդրոյն , որոյ հա-
մար եկած ենք այսօր :

ԵՆՈՒՍՈՒՑԵԱՆ Տ. ԷՑ. — Ես ալ ճիշդ
խորէն Սրբազանի առաջարկութիւնը պիտի
կրկնեմ , ինչպէս երկրորդեց զնայն Պատճա-
էֆէնտի , յաւելցնելով միանգամայն , որ ինչ-
պէս ասկէ առաջ Ազգ . Ժողովս Ս . Պատրի-
արք Հօր հրաժարման կրկին պատճառներն ալ
այն է իր անձնական տկարութիւնն ու խոս-
տացեալ բարեկորուցմանց յստակումը , նկա-
տալութեան առնելով չէ ընդունած հրաժա-
րականը , դարձեալ չկրնար ընդունիլ , բայց
նկատելով որ չկրնար նաեւ բռնանալ Նորին
Սրբազնութեան վրայ թէ ներկայ ստրագայից
մէջ անսպասուա Պատրիարքական պաշտօնը
չարունակէ , միւս կողմէ նկատելով որ կրօն .
և Քաղ . Ժողովները տակախ մէկտեղ դա-
րով չեն խորհրդակցած և չեն համաձայնած
որեւէ անօրէնութիւն մ'ընելու Ս . Պատրիարք
Հօր այս հրաժարեալ վիճակին մէջ , որ իր

անձնական տկարութեան հետ քաղաքական
պատճառ ունի իր մէջ , և եթէ քաղաքական
պատճառը չըլլար , անձնական տկարութեան
մասին որեւէ կերպիւ անօրէնութիւն մը կըր-
նար ըլլալ , պէտք է յանձնարարենք Վարչու-
թեան որ խնդրոյն բովանդակ այս կէտերը
նկատողութեան առնելով եղանակ մը խորհի
այս խնդրոյն մէջէն ելնելու , և արդիւնքը բե-
րէ Ժողովիս ի գիտութիւն :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Ատենաբանից շար-
քըն սպառեցաւ , վիճարանութեան վստիկումը
բուէի պիտի դնեմ :

Ժողովը միաձայնութեամբ ԸՆԴՈՒՆԵՑ վի-
ճարանութեան վստիկումը :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Չեր առաջար-
կութեանց ամիսօրումն ընելով բուէի պիտի
դնեմ , որ այս է .

Ազգային Ժողովը նկատելով որ
ինքն ընդունած չէ Ս . Պատրիարքի հը-
րաժարականը , և ըստ որում Քաղաքա-
կան Ժողովը Պատրիարքական պաշտօ-

նակարութեան արգելքներուն բարձման
վրայ դեռ չէ խորհրդակցած Նորին Սըր-
բազնութեան հետ , և

Ըստ որում այս մասին կրօն . Ժո-
ղովին ի՞նչ կարծիք ունենայն յայտ-
նուած չէ .

Կը վերադարձնէ խնդիրը առ-
Վարչութիւնն , որպէս զի կրօն . և Քա-
ղաքական Ժողովը համախորհուրդ գու-
մարմամբ Ս . Պատրիարքի հետ խորհրդ-
դակցին և անոր ազգասիրական զգաց-
մանց կոչումն ընելով աշխատին ելք մը
գտնել խնդրոյն և արդիւնքը հաղոր-
դեն Ազգ . Ժողովին :

Չայս ըսելով Ատենապետ Փաշան բուէի
զրու , զոր Ժողովը ԸՆԴՈՒՆԵՑ միաձայնու-
թեամբ :

Օ Ր Ս . Կ Ս . Ր Գ .

ԵՐԱԳԻՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԵՂՐՈՑ
Ի ԳԻՄԱՑ ԽՈՐՀՐԳԱՐԱՆԱԿԱՆ ՅԱՆՉՆԱԽՄԻՆ
(ԴՈՆՓԱԿ)

ԱԶԳԵԼՈՒՆ ԵՎ ԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԿՐԹՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1	Տ. Մկրտիչ	Ս. Արքեպ. Խորմեան	Ա. Առնակապետ
2	Տ. Խորէն	Ս. » Նար-պէյ	
3	Տ. Կարապետ	Ս. Եղս. Սերովբեան	
4	Տ. Մատթէոս	Ս. » Իզմիրեան	Բ. Առնակապետ
5	Տ. Ամբասիոս	Ծ. Վրդ. Ռուբինեան	
6	Տ. Գարեգին	Ծ. » Թաթարեան	
7	Տ. Եղնիկ	Ծ. » Արազունի (Առաջն. պաշտօնիւ զուրս զուգած)	
8	Տ. Իգնատիոս	Ծ. » Շիշմեան	
9	Տ. Հմայեակ	Ծ. » Գլխարեան	
10	Տ. Ներսէս	Ծ. » Ասլանեան	
11	Տ. Պօղոս	Ծ. » Խօզրամեան	
12	Տ. Արխատակէս	Աւագ Բնյ. Մամբրեան	
13	Տ. Խորէն	» Փէշիվանեան	Բ. Առնակապետ
14	Սահակ	» Տ. Սարգսեան	Ա. Առնակապետ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1	Առարեւ	Հֆէնտի Ամթուն Տխրրի	Ա. Առնակապետ
2	Գէորգ	» Սթխարաճեան	Ա. Առնակապետ
3	Գէորգ	» Գլլիճմեան	
4	Կարապետ	» Հաղարեան	
5	Լողոֆէթ	» Պալեօղեան	
6	Մատթէոս	» Ամբասանեան	Բ. Առնակապետ (Հրաժարեալ)
7	Մարտիրոս	» Միւհէնտիսեան	
8	Մկրտիչ	» Տրէնիկեան	
9	Յակոբ	» Զօսանեան	
10	Յարութիւն	» Սահակեան	
11	Սահակ	» Ղազարոսեան	
12	Սենեքերիմ	» Մանուկեան	
13	Ստեփան	» Պէշիվեան	
14	Տիգրան	» Բարաղամեան	Բ. Առնակապետ

ԳԻՆ 2 ՂՐՈՒՇ

ՍԵՓՀՍ.ԿՍ.ՆՈՒԹԻՒՆ ԿԵԴՐՈՆԱ.ԿՍ.Ն ՄՆՏՈՒԿԻՆ

Ս.ԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԾԱԽՈՒՅ ՅԱՏԿԱՅԵԱԼ

Կը ծախուի ի Դիւանաատան Պատրիարքարանի, և Ղալաթիոյ
Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ բանկալը և Հայ գրալիստաւոց քով: